

A Magyar Tudományos Akadémia
Könyvtár és Információs Központ

Gyűjtőköri Szabályzata

Budapest

2015

BEVEZETÉS

Általános elvek, történeti előzmények

A gyűjtőkör meghatározásának alapját a Könyvtár jellege és feladatköre szerint megjelölt funkciók, továbbá – a gyűjtési hagyományok és a történetileg kialakult állomány-összetétel figyelembe vételével – a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény 19. § és az ahhoz kapcsolódó Alapszabály 59. §, valamint az 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről (a 63. § értelmében a Könyvtár országos tudományos szakkönyvtár) képezik. Az egyes munkafolyamatokat befolyásolja a Magyar Tudományos Akadémia elnökének és főtítkárnak 5/2009 /A. É. 3./ MTA együttes szabályzata *a tudományos gyűjtemények, hagyatékok, ajándékok, pénzadományok elfogadásának és kezelésének rendjéről*.

Az 1826-ban alapított MTA Könyvtár és Információs Központ nyilvános könyvtár, amely országos tudományos szakkönyvtárként működik. Kölcsönzésre csak tudományos fokozattal rendelkezők, egyetemi oktatók és PhD fokozattal rendelkező kutatók, a magyarországi egyetemek doktori iskoláin posztgraduális (PhD) képzésre beiratkozott hallgatók, illetve könyvtárközi kölcsönzés révén az Országos Dokumentumellátó Rendszer keretei között más könyvtárak jogosultak. A dokumentumok egy példányban kerülnek beszerzésre, kivéve a különböző osztályok segédkönyvtárába kiválasztott dokumentumokat. A könyvtári gyűjtemény nyelvileg rendkívül sokszínű, bár a tudomány nyelvének megfelelően az angol, német és francia szakirodalom van túlsúlyban. Az országos feladatmegosztás keretében az MTA KIK gyarapítja a nyelv- és irodalomtudomány, ókortudomány (ókortörténet és klasszika filológia), az orientalisztika, a tudománypolitika, tudományszervezés és tudománytörténet irodalmát, illetve hagyományai nyomán gyűjti a külföldi tudományos testületek, tudományos társaságok működésére vonatkozó kiadványokat. Gyűjti és hozzáférhetővé teszi a nyomtatott és elektronikus tartalmakat. Hagyományosan nem kerülnek be az állományba egyetemi és főiskolai jegyzetek, különlenyomatok, térképek, kották, aprónyomtatványok, az ún. szürke irodalom csak válogatottan.

AZ ÁLLOMÁNY

A cserekapcsolatok alakulása, az állomány sajátosságai

A Telekiek alapítványából 1826-ban született tudós társaság könyvtára sokáig zömmel ajándékokkal (adományokkal) és cserekiadványokkal gyarapodott, vétel útján kevés mű beszerzésére került sor. 1836-tól gyakorlatilag 1998-ig a Könyvtár köteles-példányban részesült, és amikor anyagi erejéből telt, a tudományok közel valamennyi ágából gyarapította állományát.

A gyűjtemény teljes körű feldolgozása is csak a 20. század első harmadában valósult meg – a nyelvész Szinnyi József (1857–1943) igazgatása alatt. Ezt követően többször került sor az anyag átválogatására, az értékes művek kiemelésére és újrakatalogizálására.

Az Akadémia 1949-es átszervezését követően a megalakult intézetek könyvtáraival is szoros munkakapcsolatban állt a Könyvtár, anyagának egy részét ki is helyezte. A speciális kutatási

igények természetesen speciálisabb gyűjtést kívántak az intézetekben, és ez az Akadémiai Könyvtár gyűjtőkörére is befolyással bírt. 1994-ig a Könyvtár a kutatóintézeti könyvtárak hálózatának központi könyvtára is volt módszertani osztállyal, ezt követően már csak az önálló intézeti könyvtárak és az MTA Könyvtára informális kapcsolatáról beszélhetünk az Akadémiai törvény nyomán (1994. évi XL. tv.), illetve a „virtuális akadémiai hálózat” fontos elemeként említhetjük (jelentős állománya, szolgáltatásainak köre, hosszú nyitva tartása és nyilvánossága miatt). A virtuális könyvtár már az online katalógusokban lévő állományok közös keresését lehetővé tevő informatikai háttérrel valósul meg.

A cserekapcsolatok révén kezdetben – és még hosszú ideig – a tudományos akadémiák kiadványai (folyóiratok, sorozatok) a társadalom- és a „széptudományok”, valamint a filozófia mellett a természettudományok számos ágát ölelték fel, így az állomány jelentős részét képezik. Az 1969-ben végrehajtott cserevizíció során jelentős mértékben csökkent a partnerek száma, ill. célirányosabbá, letisztultabbá vált a gyarapítás is.

A folyóiratok terén kezdettől fogva jóval szélesebb volt a gyűjtés köre. A cserekapcsolatoknak köszönhetően olyan értékes folyóiratok találhatóak a Könyvtárban indulásuktól kezdve, mint a francia *Journal des Savants* (1665-től) vagy a német *Göttingische Gelehrte Anzeigen* (1765-től).

A csereanyag esetében a beérkező ún. *academica*, a külföldi tudományos akadémiák anyaga a gyűjtőkört és a hagyományt (előzményeket) figyelembe véve szélesebb körben kerül be az állományba, bár a rendszerváltás (1989) után – a küldő intézmények átalakulása, megszűnése vagy nehezebb helyzete miatt – erősen lecsökkent. A vétel, csere és ajándék arányait tekintve még mindig jelentős a cserekapcsolatoknak köszönhető gyarapodás.

2011-től a cserepartnereknek küldendő időszaki kiadványokat tekintve az Akadémiai Kiadó folyóiratait nyomtatott helyett elektronikus előfizetesként biztosítjuk.

A gyűjtés differenciálódása miatt a könyvtár a saját állományának fejlesztését, az Akadémiai Kutatóintézetek pedig a kutatási területükhöz kapcsolódó speciális szakirodalom beszerzését végzik. Az együttműködés megmaradt, a Könyvtár kapja az MTA Köztisztviselői Szervezetétől a szakirodalmat, a Könyvtár duplumait és főlőpéldányait elsődlegesen az intézeti könyvtáraknak ajánlja fel.

A tájékoztatást szolgáló dokumentumok (lexikonok és kézikönyvek, szintézisek és szakbibliográfiák) terén azonban szélesebb merítés szükséges. (Kivételt képez a mezőgazdaság, a műszaki és az orvostudomány irodalma, hiszen ezeknek a szakterületeknek jelentős ágazati nagykönyvtárai vannak, a referenzművek szintjén azonban a fontos könyvészeti és lexikális anyag beszerzése – a magyar nyelvű anyag esetében legalábbis – elengedhetetlen.) Anyagi források függvényében átfogó széleskörű kézikönyvtári anyag beszerzése prioritást élvez.

A rendszerváltás után mind a politikai helyzet mind az infokommunikációs technika fejlődése változásokat eredményezett a dokumentumtípusok és a gyarapítás módját illetően. Módosult a Könyvtár gyűjtőköre is: egyre inkább a humán tudományok gyűjtése került előtérbe a tudománytörténet gyűjtésének folytatása mellett. Az ezredfordulótól fokozatosan nő az elektronikus tartalmak beszerzése és hozzáférhetővé tétele.

A Könyvtár a Magyar Országos Közös Katalógus (MOKKA) alapító tagja, az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer (ODR) tagjaként egyedi gyűjteményére alapozva jelentős szerepet vállal a hazai könyvtárközi kölcsönzésben.

SZERVEZETI KERETEK

A gyarapítási munka a törzsgyűjtemény és a Keleti Gyűjtemény tekintetében a Gyűjteményszervezési Osztályon folyik, egy helyen összpontosul a monográfiák, folytatólagos művek (sorozatok, hírlapok és folyóiratok), adatbázisok, elektronikus tartalmak (elektronikus dokumentum, nyomtatott dokumentum digitalizált változata) beszerzése a kialakult felelősségi (szakértői) szerepek szerint. A másik jelentős különgyűjtemény, a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye a gyarapítást maga végzi többnyire pályázati források felhasználásával.

A döntéseket az osztályvezető hozza a gyűjtemény, a lehetőségek és a kínálat ismeretében. A döntéseket – azok optimalizálása érdekében, valamint nem csökkentve a vezető felelősségét – célszerű megosztani: ún. szerzeményezési bizottság létrehozásával, amelyben a Gyűjteményszervezési Osztály vezetője és munkatársai, a Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztály egy-két munkatársa, a Keleti Gyűjtemény, a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye képviselői, valamint a Könyvtár főigazgatója (illetve megbízottja) is részt vesz. Célszerű a bizottság üléseit a félévekhez igazítani, és a nagyobb horderejű kérdések tárgyalásakor.

Beszerzési politika

A Gyűjteményszervezési Osztály éves beszerzési keretből gazdálkodik. A keretet minden év elején az Igazgatói értekezlet határozza meg az alábbi bontásban: könyv, folyóirat, elektronikus tartalmak, nemzetközi csere.

A beszerzett dokumentumok típusai:

- nyomtatott könyv
- hazai/külföldi nyomtatott folyóirat
- disszertációk; nagydoktori dolgozatok
- kézirat
- térkép (speciális esetben, pl. hagyatékok megvásárlásával)
- egyéb szürke irodalom
- elektronikus dokumentumok
- digitális dokumentumok

A vételes beszerzés módja:

Könyvek esetében a beszerezni kívánt irodalom válogatása kiadói adatbázisok, szakfolyóiratok könyvkritikái alapján, illetve a heti kötelesspéldány-termés szemlézése nyomán a szerzeményezők folyamatos tájékozódása és arányos válogatása, értékelése mellett az olvasói igények (Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztály, Keleti Gyűjtemény által továbbított) figyelembevételével. A PDA (patron driven acquisition), mint a dezideráta katalógus modern formája 2013 óta gyakorlat. A rendelkezésre álló keret alapján beszerzési javaslat készítése negyedévente.

Beszerezési javaslat jóváhagyásánál az MTA Kutatóintézetek igényeit is figyelembe vesszük. Folyóiratok esetében lehetőségeinkhez mérten törekszünk az aktív előfizetéseink, illetve cserekapcsolataink fenntartására. Új megrendelésre szigorú válogatás és értékelés után kerülhet sor olvasói igény, illetve új, fűgyűjtőkörbe tartozó cím megjelenése kapcsán. Komoly mérlegelés, hogy nyomtatott vagy elektronikus formában fizessünk elő az új címekre.

Kéziratok beszerzését a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye bonyolítja többnyire pályázati forrásból.

Elektronikus tartalmak

Az elektronikus dokumentumok megjelenésével a 90-es évektől kezdve a formátumok tovább bővültek, a CD és DVD formátumok állományba kerülése efemer jellegűnek bizonyult. 2000-től az elektronikus tartalmak beszerzésére és hozzáférhetővé tételére helyezük a hangsúlyt. Az elektronikus tartalmak típusai:

- teljes szövegű folyóiratok;
- indexelt és kivonatolt bibliográfiai adatbázisok;
- hivatkozás indexek;
- faktografikus adatbázisok;
- e-könyvek.

Mindezekből kurrens és archív tartalmak nemzeti licenc (EISZ – Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Program) vagy kisebb konzorciumi licenc, vagy saját beszerzés útján érhetőek el.

Az adatbázisok a Könyvtár gyűjtőkörénél szélesebb tematikát fednek le, az e-könyvek, amennyiben saját igény szerinti válogatásra van lehetőség, a gyűjtőkörhöz igazodnak. Speciális elektronikus tartalmak a Könyvtár *tematikus digitális honlapjai*, melyek személyhez, eseményhez köthetően a könyvtári állományból keletkeztetnek új minőségű tartalmakat.

Digitális dokumentumok

A könyvtári állományban nyomtatott formában szereplő dokumentum digitális változata

- a. digitalizált dokumentum
- b. digitális formában született dokumentum

A könyvtári állományban csak digitális formában szereplő dokumentum

- c. digitalizált dokumentum
- d. digitális formában született dokumentum

Digitális dokumentumok típusai:

- folyóiratok, folyóiratcikkek
- könyvek, fejezetek
- szürke irodalom

2009-ben indítottuk az MTA KIK digitális dokumentumok megőrzésére szolgáló rendszerét, a REAL (Repository of the Academy's Library) repozitóriumot, melynek építése és adatainak karbantartása a Szakinformatikai Osztály feladata.

A repozitórium az alábbi gyűjteményekből áll:

REAL az MTA és/vagy az OTKA/NKFIH által támogatott kutatási programok keretében készült publikációk teljes szövegű anyagát, illetve az OTKA/NKFIH pályázatok kutatási zárójelentéseit tartalmazza.

REAL-EOD az MTA KIK digitalizált könyveket tartalmazó gyűjteménye.

REAL-J gyűjtemény digitalizált folyóiratcikkeket ill. időszaki kiadványokat tartalmaz.

REAL-D az MTA doktori (valamint régi kandidátusi) disszertációit tartalmazza.

REAL-PhD PhD dolgozatokat tartalmaz.

REAL-R a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye, illetve a Keleti Gyűjtemény régi anyagait tartalmazza.

REAL-MS az MTA KIK különgyűjteményeinek digitalizált kéziratot anyagait tartalmazza.

Beszerzett dokumentumok megőrzése

A beszerzett hagyományos dokumentumokról (függetlenül azok beszerzésének módjától – csere, vétel, kötelespéldány, ajándék) a beérkezést követően szabványos leírás készül a Könyvtár integrált rendszerében (ALEPH), majd a leírásokhoz elkészül az adott dokumentum példányrekordja, amely egyedi azonosítókat (leltári szám, raktári szám, vonalkód) tartalmaz, ezek segítségével a dokumentum bármikor könnyen visszakereshető. Az egyedi azonosítók közül a raktári szám jelöli ki a dokumentum további megőrzésének helyét a Könyvtár raktáraiban. A kötetek – méretük alapján betűkombinációval ellátva – numerus kurrens jelzetet kapnak, különválasztva aszerint, hogy fő-, vagy mellék-gyűjtő körbe tartoznak-e. A dokumentumok tartós megőrzése a Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztály, illetve az egyes különgyűjtemények (Keleti Gyűjtemény, Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye) feladata. Az elektronikus tartalmak megőrzését a szolgáltató biztosítja. Kivétel az e-könyvek, ha a kiadói szerződés lehetővé teszi a Könyvtár számára másolat készítését.

A digitális dokumentumok megőrzése érdekében az alábbi feladatokat látjuk el:

- formátum karbantartás (politika: lehetőleg kevés, hosszútávon fenntartható formátumot alkalmazni – pl. PDF/A)
- metaadat karbantartás
- rekord nyilvántartás, ellenőrzés (leltár és a dokumentum olvashatóságának ellenőrzése)
- standard informatikai mentés, archiválás – ld. Mentési Rend.

Behasonlítás után:

1. átadás: kutatóintézeti könyvtárnak, vagy más könyvtárnak
2. állományba vétel, tartós megőrzés

Törlés az állományból

Könyvtárunk minden dokumentumot tartós megőrzésre szerez be. Állományból való törlésre kizárólag sérült, hiányos, tévesen állományba vett, vagy raktárellenőrzés során hiányzó (elveszett) példányok esetén kerülhet sor. A törlést kérhetik az egyes osztályok (Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztály, Keleti Gyűjtemény, Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye). A törlés tényét a Könyvtár valamennyi nyilvántartásában (gyarapodási napló, törlési napló, leltárkönyv, őrlap, példányrekord) gondosan végigvezetjük. A törlési naplószámot rávezetjük a raktári őrlapra, a leltár- és számkönyvekben pedig áthúzzuk az

adott dokumentumra vonatkozó sort. Az integrált rendszerben adott tételhez kapcsolódó bibliográfiai leírás példányrekordjában töröljük a leltári számot, a raktári szám mellé zárójelben feltüntetjük, hogy a példány törlésre került, ill. belső megjegyzésbe beírjuk a törlési naplószámat, a példánystátust pedig 95-re (törölve) módosítjuk. A dokumentumban minden tulajdoni bejegyzést (tulajdonbélyegző, leltári szám, raktári szám, vonalkód) át kell húzni, illetve „Állományból törölve” pecséttel kell ellátni. Abban az esetben, ha az elveszett dokumentum pótlásra került (olvasó beszerezte az elvesztett kötetet, vagy kifizette az árát; fontossága miatt pótlólagosan beszerzésre került egy másik példány; ajándék-, vagy kötelespéldányként beérkezett az elveszett kötet egy másik példánya), akkor az új példányt a törölt példány raktári számának felhasználásával, új leltári számon állományba vesszük. A dokumentum pótlásának okairól, körülményeiről dokumentáció készül.

Az elektronikus tartalmak vonatkozásában nem rendelkezünk törlési joggal.

Digitális dokumentumok esetében hibás felvitel, duplum, esetleg jogsértés esetén távolítunk el rekordot és a hozzá kapcsolódó fájlt a repozitóriumból (jogsértés esetén a javasolt eljárás az elérés korlátozása, nem a törlés).

GYŰJTŐKÖRI ALAPELVEK

Általános megjegyzések

A beszerzés általában 1 példányban történik, többedik kiadás esetén elsősorban az átdolgozott, bővített kiadás kerül beszerzésre. (Az OSZK Kötelespéldány és Kiadványazonosító-kezelő Osztálytól vagy a természetes és jogi személyektől kapott könyveknél sem célszerű eltérni ettől az elvtől.) Elsősorban az idegen nyelvű szakirodalom beszerzésén van a hangsúly.

A külföldi akadémiák tudományos munkásságát reprezentáló kiadványokat a cserekapcsolatok révén gyarapítjuk.

Az MTA Köztisztületében és a kutatóintézeteiben született szakirodalmat az MTA kutatóhálózata intézetei révén kapja a Könyvtár.

Az MTA Könyv- és Folyóirat-kiadó Bizottság (KFB) által támogatott könyvek és folyóiratok egy-egy példányát kapja a Könyvtár nyomtatott és elektronikus formában.

A 60/1998. (III.27.) Korm. rendelet alapján könyvtárunk kötelespéldány válogatási joggal rendelkezik, az ennek nyomán az Országos Széchényi Könyvtárból beérkező anyag mértéke a Könyvtár éves gyarapodásának ca. 10%-át teszi ki.

Az MTA KIK Agora programjai keretében bemutatott kiadványok egy-egy példányát a Könyvtár ajándék formájában megkapja.

A beszerzett dokumentumok zöme tudományos, ritkábban ismeretterjesztő feldolgozások amennyiben nagyon fontos, ám újszerű, határterületek témáit érintő témakörrel van szó.

A felsorolt alapelvek mellett egyéb szempontok is felmerülnek:

- az Akadémiai Kiadó (korábban ingyenesen rendelkezésünkre bocsátott) kötetei válogatva állományba kerülnek a kiadóval kötött megállapodás értelmében;
- az ajándékként a könyvtárnak átadott könyvek egyedi mérlegelés után kerülhetnek állományba (tudományos színvonal, gyűjtőköri szempontok).

A fő gyűjtőkörök

- ókortudomány,

- nyelv- és irodalomtudomány,
- orientalisztika,
- tudománytörténet,
- külföldi tudományos akadémiák kiadványai,
- referenz- és enciklopédikus művek

mellett a mellék-gyűjtőkör (a hagyományok miatt is) az alábbiakra terjed ki (elsősorban a könyvek területén): a filozófia, a társadalomtudományok, magyar történelem, a természet-tudományi alap kutatás (erős válogatással), a művészetek tárgykörében, mind a tájékoztatói segédkönyvek, mind a monografikus feldolgozások szintjén. A jelentős külföldi és magyar szépirodalmi művek kritikai kiadása, illetve a fontos alkotók összegyűjtött művei is megtalálhatók a gyűjteményben.

A folyóiratok vonatkozásában – tágabb, illetve szűkebb mértékben – a fenti tudományágak mind képviselve vannak.

A repozitórium gyűjtőköre a dokumentum jellege alapján

- tudományos dokumentum (teljességre törekvően);
- tudományos ismeretterjesztő, tudomány népszerűsítő dokumentum (válogatottan);
- tudománytörténeti dokumentum (válogatottan);
- tudományfinanszírozó szervezet által támogatott kiadású dokumentum (teljességre törekvően).

A repozitórium gyűjtemények és azok gyűjtőköre

a. REAL

- i. MTA kutatóhálózatában készült;
- ii. tudományfinanszírozó szervezet által támogatott kiadású dokumentum (MTA, OTKA/NKFIH, Bolyai János Kutatási Ösztöndíj);
- iii. egyedi megállapodás alapján archivált dokumentum.

b. REAL-EOD

- i. a könyvtári állomány digitalizálásával létrejött dokumentum;
- ii. 2000 előtt (és 1825 után) kiadott tudományos könyv, könyvfejezet;
- iii. az MTA kiadásában vagy támogatásával megjelent dokumentum;
- iv. az MTA történetét feltáró dokumentum;
- v. akadémikusok által írt dokumentum;
- vi. tudományos ismeretterjesztő dokumentum.

c. REAL-J

- i. a könyvtári állomány digitalizálásával létrejött dokumentum;
- ii. az MTA támogatásával megjelent dokumentum;
- iii. egyedi megállapodás alapján archivált dokumentum.

d. REAL-D

- i. kandidátusi dolgozatok digitalizált példányai;
- ii. MTA doktora dolgozatok digitalizált vagy digitálisan létrejött példányai.

e. REAL-PhD

- i. egyedi megállapodás alapján archivált dokumentum

f. REAL-R

- i. a könyvtári állomány digitalizálásával létrejött, 1825 előtt megjelent könyv, könyvfejezet;

- ii. hungarikumok;
  - iii. egyedi megállapodás alapján archivált dokumentumok.
- g. REAL-MS
- i. a könyvtári állomány digitalizálásával létrejött kézirat;
  - ii. hungarikumok;
  - iii. egyedi megállapodás alapján archivált dokumentumok.

Fontos a minél szélesebb körű tájékoztatás érdekében az ingyenesen elérhető tartalmak összegyűjtése.

Az aktuális forrásokról a honlapon adunk tájékoztatást, azok tematikus csoportokban történő együttes keresését a kereső portál biztosítja.

A Magyar Tudományos Akadémia elnöke 27/2012. (IX. 24.) határozatában elrendelte a tudományos közlemények elérhetővé tételét a nyílt hozzáférés (Open Access) normái szerint, melynek értelmében az MTA kutatóhálózatának kutatói a közlésre benyújtott publikációikat intézményi vagy tudományterületi repozitóriumban kell, hogy elhelyezzék.

A költségkeret felosztása és kezelése

A Gyűjteményszervezési Osztály a törzsgyűjtemény, valamint a Keleti Gyűjtemény könyv- és folyóirat-gyárapítását végzi. Az évente meghatározott keret felosztása

- folyóirat előfizetés (külföldi és hazai) nyomtatott és elektronikus
- könyv monográfiák és sorozatok vásárlása (külföldi és hazai)
- nemzetközi csere
- elektronikus tartalmak (teljes szövegű, indexelt bibliográfiai, hivatkozási és faktografikus adatbázisok) hozzáféréseinek biztosítása.

A Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye hagyatékok, kéziratok vásárlását egyedi elbírálás alapján, legtöbbször pályázati forrásból végzi.

A MAGYAR ÉS KÜLFÖLDI IRODALOM GYARAPÍTÁSA

0 Általános művek

A tudomány általános kérdéseivel foglalkozó könyveket, a tudománypolitika és tudományszervezés (igen ritka) irodalmát beszerezzük.

Az írástörténet és rokonterületeinek magyar anyagát teljességgel gyűjtjük, a magyar könyvészetet és a bibliográfia legfontosabb műveit úgyszintén. (A külföldi szakirodalomból csak a legfontosabbakat.)

A könyvtár- és tájékoztatóstudomány szinte valamennyi fontos hazai monográfiáját és segédleteit beszerezzük (kivéve a helyismereti jellegű intézménytörténeteket), ideértve a szabványokat és szabályzatokat, valamint olvasás-lélektani és olvasás–szociológiai munkákat is.

A fontos enciklopédiákat és általános lexikonokat zömmel, a testületek tevékenységével (az MTA-val) foglalkozó műveket viszonylagos teljességgel, a sajtótörténeti, ritka és régi könyvekkel foglalkozó munkákat válogatva szerezzük be.

A régi és ritka könyvek szakirodalmát magyarul teljességgel, a világnyelveken erős válogatással.

1 Filozófia

Széles körben gyarapítjuk

- a filozófiatörténet összefoglaló műveit és az egyes filozófusok munkáit (eredeti nyelven és fordításban), kiemelten az ókoriakat, és a róluk publikált tudományos kiadványokat,
- az etika, a pszichológia és az esztétika terén a legfontosabb műveket – kivéve a gyakorlati nevelépszociológiai (gyermekneveléssel, óvodai korosztállyal stb. foglalkozó) irodalmat.

Nem szerezzük be (még a „klasszikus”-nak tekinthető szerzők esetében is csak kivételként) az okkultizmus és az ezotéria tárgyában publikált könyveket.

2 Vallás

Válogatva szerezzük be a vallásfilozófia, a Biblia (az Ószövetség a Keleti Gyűjtemény, az Újszövetség a törzsgyűjtemény gyűjtőkörébe tartozik), az egyháztörténet, az általános- és összehasonlító vallástudomány, a vallástörténet, a nem keresztény vallások és a mitológia irodalmát, de nem szerezzük be a kifejezetten teológiai szempontú, a hitélettel és hitgyakorlattal vagy életvezetéssel foglalkozó munkákat.

3 Társadalomtudományok

Válogatva gyarapítjuk az elméleti és módszertani műveket, erősen válogatva a szociológia és szociográfia irodalmát, míg a politológia tárgyköréből a tudományos és történeti jellegű feldolgozásokat részesítjük előnyben. Nem szerezzük be a napi politikával, az egyes politikusokkal foglalkozó műveket (ideértve a napisajtóban megjelent írások összegyűjtött változatát).

A statisztika és demográfia terén csak a legfontosabb kurrens munkákat (évkönyveket), emellett a demográfiával és a népszámlálással foglalkozó kiadványokat, módszertani és történeti feldolgozásokat szerezzük be.

A közgazdaságtudományból csak a legfontosabb összefoglaló elméleti és történeti műveket, a jogtudomány területéről csak a legfontosabb kézikönyveket (elsősorban az alkotmánytörténet, római jogtörténet tárgyköréből), jogszabálygyűjteményeket (PTK, BTK), illetve az *Magyar hivatalos jogszabálytár* elektronikus adatbázist. Hadtudományi művekből csak a hazai tudományos, történeti feldolgozásokat szerezzük be.

Válogatva vásároljuk meg a közoktatás és a felsőoktatás történetével foglalkozó összefoglaló műveket.

A néprajzi kiadványok terén elsősorban a szellemi néprajz, illetve a tárgyi folklór fontos összefoglaló műveinek beszerzésére törekszünk, ideértve a felsőfokú tanulmányokhoz készült szintéziseket is.

A cserében beérkezett kiadványok esetében csak a tudományos szintet vesszük figyelembe, ugyanakkor a közgazdaságtudomány nem elméleti vagy történeti feldolgozásait – pl. pénzügytan stb. – igyekszünk az illetékes MTA intézetnek vagy egyetem számára felajánlani.

5 Természettudományok

Elsősorban a tudományterület legfontosabb kézikönyveinek és az egy-egy diszciplínát feldolgozó szintézisek gyarapítására törekszünk a legfontosabb nemzetközi életrajzi lexikonokat is beszerezve (pl. a „Poggendorff”-ot), kiemelt figyelemmel az MTA kutatóintézeteiben született szakirodalomra, a *környezetvédelem* legfontosabb műveire, valamint a *fenntartható fejlődés* teljes magyar és legfontosabb külföldi irodalmára.

6 Alkalmazott tudományok

Az MTA kutatóintézeteiben megjelent szakirodalmon kívül csak a történeti jellegű, összefoglaló műveket szerezzük be erős válogatással, illetve olyan számítástechnikai könyveket, amelyek szükségesek a Szakinformatikai Osztály, az MTMT, az Informatikai Üzemeltetési Osztály munkájához, illetve a munkatársak általános szakmai továbbképzéséhez.

7 Művészetek, színház- és filmművészet, sport

Erről a szakterületről válogatva gyűjtjük a művészet általános kérdéseivel foglalkozó munkákat, az egyes képzőművészeti ágak (festészet, szobrászat stb.) legjelentősebb külföldi és hazai alkotóinak főleg gyűjteményes munkáit bemutató reprezentatív kiadványokat, a fotóművészet és fotótörténet tárgykörében publikált kiadványokat, a film- és színháztörténetet feldolgozó műveket.

A sport területéről legfeljebb egy-egy lexikon, kronológia, adattár beszerzésére törekszünk.

8 Nyelv- és irodalomtudomány

A nyelv- és irodalomtudomány kiemelt gyűjtési terület közel ötven esztendeje, ahol csak a tankönyv- és az efemer irodalom nem kerül gyűjtésre, illetve csak a szinte beszerezhetetlen (kereskedelmi forgalomba nem kerülő) kiadványokról mondunk le, hiszen ezek a nemzeti könyvtárban (OSZK), illetve országos pedagógiai szakkönyvtárakban (pl. OPKM) megtalálhatók.

A gyűjtés teljességre törekvően kiterjed

- a nyelvtudomány (általános nyelvészet, nyelvtörténet, nyelvhelyesség stb.) általános kérdéseire,
- a nyelvészet és filológia kérdéseire,
- az egyes nyugati nyelvekkel kapcsolatos irodalomra (kivéve a nyelvtanulást szolgáló tankönyvekre),
- keleti nyelvekre (lásd bővebben a Keleti Gyűjteménynél).

Az irodalomtudományban szintén a teljesség igényével gyűjtésre kerül

- az irodalomtörténet, az egyes nyelvek (nemzetek) irodalma,
- az irodalomelmélet, műfajelmélet témakörében megjelent művek,
- irodalomesztétika,
- fordításelmélet,
- irodalomkritika kérdései.

Ezen belül kiemelt figyelmet kap

8.1 A klasszikus (görög-római) ókor

8.1.1 A görög nyelv és irodalom (filozófiai, tudományos, történeti stb. irodalom) körében gyűjtésre kerül:

- minden ismert szöveg: elsősorban ezek kritikai kiadásai, nyelvészeti, irodalomtudományi feldolgozásai, elemzései;
- az irodalmi szövegek (valamint egyes részleteinek) kommentárjai (a monografikus kommentárok is);
- a görög irodalom története (ezen belül az egyes szerzőket, korszakokat és műfajokat feldolgozó művek);
- a görög szellem hatása az európai gondolkodásra;
- a görög nyelv szókinccse, nyelvtana, története (teljes körben a lexikológia);

- a görög művészetekről szóló összefoglalók;
- a görög mitológia;
- a görögök lakta területek földrajza – csak az összefoglaló jellegű művek;
- a görög régészet – csak az összefoglaló jellegű művek;
- a görög nyelv és irodalom későbbi korszakai: bizantológia (csak a legfontosabb források).

8.12 A latin nyelv és irodalom (filozófiai, tudományos, történeti stb. irodalom) körében gyűjtésre kerül:

- minden ismert szöveg: elsősorban ezek kritikai kiadásai, nyelvészeti, irodalomtudományi feldolgozásai, elemzései;
- az irodalmi szövegek (valamint egyes részleteinek) kommentárjai (a monografikus kommentárok is);
- a latin irodalom története (ezen belül az egyes szerzőket, korszakokat és műfajokat feldolgozó művek);
- a latin/római szellem hatása az európai gondolkodásra;
- a latin nyelv szókinccse, nyelvtana, története (teljes körben a lexikológia);
- a latin művészetekről szóló összefoglalók;
- a római mitológia;
- a rómaiak lakta területek földrajza – csak az összefoglaló jellegű művek;
- a római kori régészet – csak az összefoglaló jellegű művek;
- a római jog történetét, alapfogalmait áttekintő művek;
- a latin nyelv és irodalom későbbi korszakai: középkori, humanista és modern emlékei, szókinccse, grammatikája, stílustörténete.

8.2 A romanisztika

- a neolatin nyelvek kialakulása, a romanisztika (átfogó művek);
- a román nyelvek lexikológiája, nyelvtana, összehasonlító nyelvésze;
- irodalmaik klasszikusai kritikai kiadásban;

8.2.1 Italianisztika

- az olasz nyelv története, lexikológiája, nyelvtana;
- nyelvtörténeti emlékek kritikai kérdései;
- klasszikus irodalmi művek kritikai kiadásai;
- irodalomtörténet, irodalmi műfajok és korszakok története (összefoglaló elemzések);
- egyes (kiemelkedő) szerzőkre és szerzői csoportokra vonatkozó elemzések, irodalmi korszakok, stílusok;
- az olasz szellemi élet általában (gondolkodás, társadalomtudományi, kultúrtörténeti összefoglalások);
- Itália történelmét összefoglaló átfogó munkák.

8.2.2 A francia nyelv- és irodalomtudomány

- a francia nyelv története, lexikológiája, nyelvtana;
- nyelvtörténeti emlékek kritikai kérdései;

- klasszikus irodalmi művek kritikai kiadásai;
- irodalomtörténet, irodalmi műfajok és korszakok története (összefoglaló elemzések);
- egyes (kiemelkedő) szerzőkre és szerzői csoportokra vonatkozó elemzések, irodalmi korszakok, stílusok;
- a frankofon országok irodalma (belgiumi, kanadai stb. francia irodalom);
- a szellemi élet általában (gondolkodás, társadalomtudományi, kultúrtörténeti összefoglalások);
- Franciaország történelmét összefoglalóan tárgyaló munkák.

8.23 A román nyelv- és irodalomtudomány

- a román nyelv története, lexikológiája, nyelvtana;
- nyelvtörténeti emlékek kritikai kérdései;
- klasszikus irodalmi művek kritikai kiadásai;
- irodalomtörténet, irodalmi műfajok és korszakok története (összefoglaló elemzések);
- egyes (kiemelkedő) szerzőkre és szerzői csoportokra vonatkozó elemzések, irodalmi korszakok, stílusok;
- a szellemi élet általában (gondolkodás, társadalomtudományi, kultúrtörténeti összefoglalások);
- Románia történelmét összefoglalóan tárgyaló munkák.

8.24 Spanyol nyelv- és irodalomtudomány

Átfogó szakirodalom szintjén kisebb terjedelemben kerül gyarapításra; lehetőség szerint a regionális nyelvekre (gallego, katalán) és a baszkra (a cserepartnerek függvényében) korlátozódik.

8.25 Portugál nyelv és irodalom

Csak a legnagyobb klasszikusokra és az alapvető – elsősorban Magyarországon kiadott – nyelvi forrásokra, segédletekre terjed ki.

8.3 Germanisztika

- a német nyelv története, lexikológiája, nyelvtana;
- a nyelvtörténeti emlékek kritikai kérdései;
- klasszikus irodalmi művek kritikai kiadásai (kivéve a 20. századiak);
- irodalomtörténet, irodalmi műfajok és korszakok története (összefoglaló elemzések);
- egyes (kiemelkedő) szerzőkre és szerzői csoportokra vonatkozó elemzések, irodalmi korszakok, stílusok, műfajok;
- a szellemi élet általában (társadalomtudományi, kultúrtörténeti összefoglalások);
- Németország (Ausztria, Svájc) történelmét összefoglalóan tárgyaló munkák,
- erős válogatással a többi germán (pl. a skandináv) nyelvek alapvető szintézisei, szótárai, esetleg fontosabb alkotói (kritikai kiadásokban).

8.5 Angol-amerikai irodalom- és nyelvtudomány

- az angol nyelv története (ó- és középanyol), lexikológiája, nyelvtana;
- a nyelvtörténeti emlékek kritikai kérdései;
- klasszikus irodalmi művek kritikai kiadásai – válogatással (kivéve a 20. századi alkotókat);
- irodalomtörténet, az irodalmi műfajok és korszakok története (összefoglaló elemzések);
- egyes (kiemelkedő) korszakokra, szerzőkre és szerzői csoportokra vonatkozó elemzések, irodalmi korszakok, stílusok, műfajok összefoglalói;
- a szellemi élet általában (kultúrtörténeti összefoglalások);
- az Egyesült Királyság, az Egyesült Államok (és részben Ausztrália, az angol nyelvű Kanada) történelmét összefoglalóan tárgyaló munkák.

8.6 Szlavisztika

- kiemelten az orosz nyelv, de jelentős mértékben a többi szláv nyelv története, lexikológiája, nyelvtana;
- a nyelvtörténeti emlékek kritikai kérdései;
- klasszikus irodalmi művek kritikai kiadásai (kivéve a 20. századiak);
- irodalomtörténet, irodalmi műfajok és korszakok története (összefoglaló elemzések);
- egyes (kiemelkedő) szerzőkre és szerzői csoportokra vonatkozó elemzések, irodalmi korszakok, stílusok, műfajok;
- a szellemi élet általában (társadalomtudományi, kultúrtörténeti összefoglalások);
- Oroszország és (főleg) a szomszédos szláv nyelvű országok történelmét összefoglalóan tárgyaló munkák, és
- erős válogatással az e nyelvekről szóló alapvető szintézisek, egy- és kétnyelvű szótárak, esetleg a fontosabb alkotók műveinek kritikai kiadásai.

8.7 Finnugrisztika

Elsősorban a cserekapcsolatok révén gyarapítjuk (lévén a Finn Nemzeti és Egyetemi Könyvtár fontos partnerünk)

- kiemelten a finn nyelv, de jelentős mértékben a többi finnugor nyelv történetét, lexikológiáját, nyelvtanát tárgyaló műveket;
- a nyelvtörténeti emlékek kritikai kérdéseit;
- klasszikus irodalmi művek kritikai kiadásait;
- irodalom, irodalmi műfajok és korszakok történetét (összefoglaló elemzéseket);
- egyes (kiemelkedő) szerzőkre és szerzői csoportokra, irodalmi korszakokra, stílusokra, műfajokra vonatkozó elemzéseket;
- a szellemi élet általában (társadalomtudományi, kultúrtörténeti összefoglalások) vonatkozó szakirodalmat;
- az ország történelmét összefoglalóan tárgyaló munkákat,
- erős válogatással a rokonnyelvekről szóló alapvető szintéziseket, szótárakat.

A duplázódás elkerülése végett figyelembe vesszük az Országos Idegennyelvű Könyvtár (OIK) gyűjtőkörébe tartozó nyelveket, az ezeken megjelenő friss irodalmat nem szerezzük be.

Gyűjtőköri együttműködés keretében a cserepartnerektől kapott duplumokat felajánljuk, a gyűjtőköri szabályzat alapján állományba nem vettek átadjuk.

9 Életrajzok, régészet és történelem, földrajztudomány

A régészet területén kiemelten gyűjtjük a római korral kapcsolatos kiadványokat, válogatva az életrajzi lexikonokat, életrajzgyűjteményeket, egyes tudósok és jelentős alkotók biográfiáit (a szépirodalmi feldolgozásokat csak kivételes esetben), beszerezzük a történeti segédtudományok terén publikált összefoglaló és forrásmunkákat.

A honismereti irodalmat nem, vagy csak válogatva gyűjtjük (pl. a jelentősebb történeti feldolgozásokat).

A történelemtudomány eredményeit összefoglaló és forrásmunkákat közlő kiadványokat (főleg az ókorra vonatkozóan - ideértve az egyetemi tankönyveket is), az egyes korszakok, nemzetek történetét feldolgozó tudományos munkákat teljességre törekvően, az ismeretterjesztőket erős válogatással gyűjtjük. A magyar történelem esetében a teljesség igényével kerül gyűjtésre a megjelenő szakirodalom. (A klasszikus (görög-római) ókor történetét ld. fentebb a nyelv- és irodalomtudománynál.)

A földrajztudomány összefoglaló műveit beszerezzük, de az útleírásokat nem, vagy csak erős válogatással gyűjtjük, elsősorban a Keleti Gyűjtemény igényeihez igazítva.

Térképeket nem szerzünk be, csupán földrajzi és történelmi atlaszokat, válogatva, a frissességet, mutatózást is figyelembe véve (kizárólag olvasótermi használatra).

Szépirodalom

Az alábbi főbb szelekciós szempontok érvényesülnek a beszerzésben:

A magyar irodalom terén beszerezzük

- a kritikai kiadásokat (esetleg több példányban is: kölcsönzésre, olvasóterembe és a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye számára);
- „kvázi” kritikai kiadásokat, többkötetes életműkiadásokat (gondozott szövegekkel, elő- és/vagy utószóval);
- a kortárs írók közül csak a „legnagyobbak” újabb műveit, illetve írók, költők válogatott, több évtizedet átfogó műveit.

A világirodalom terén

Teljességgel gyűjtésre kerülnek az ókori szerzők művei és a Keleti Gyűjtemény számára a kevés művel reprezentált, gyűjtőkörükbe tartozó kultúrák (Ázsia, a Közel- és a Távol-Kelet) szerzői (kivéve a többedik, változatlan kiadásokat)

Válogatva gyűjtjük az „élmezőnybe tartozó” kortárs írók műveit, elsősorban azokat, amelyek beszerzése eredeti nyelven nem jön számításba

Válogatva gyűjtjük emellett a klasszikus szerzők (esetleg új fordításban kiadott) műveit, főleg akkor, ha fontos elő- vagy utószó is kíséri, illetve az értékeesebb sorozatok tagjait.

A különgyűjtemények sajátos szempontjai

1. Keleti Gyűjtemény

A Keleti Gyűjtemény a magyar orientalisztika tudományos *alapkönyvtára*. Célja a kutatók és a szakos diákok igényeinek a kielégítése. Gyűjtőkörét az *Afrika* és *Ázsia* kutatásával foglalkozó tudományterületek határozzák meg. Ezen belül minden térségre vonatkozóan *elsősorban* a nyelvvel, történelemmel, irodalommal, vallással és művészettörténettel kapcsolatos műveket gyűjt. Nem tartozik kifejezetten a gyűjtőkörébe a modern politika, a néprajz, a művészeti albumok és a népszerűsítő munkák.

Az idetartozó tudományterületek – térségenként – a következők:

afrikanisztika

Közel-Kelet

· ókori kelet

assziriológia

egyiptológia

egyéb nyelvek (hettita, sumér,ugariti)

sémi nyelvek

arabisztika

hebraisztika

összehasonlító sémi nyelvészet

turkológia 1 (oszmanisztika)

indo-európai nyelvek

armenisztika

iranisztika

indológia

Kaukázus

grúzológia

Belső-Ázsia

altajisztika

turkológia 2 (török nyelvek)

mongolisztika

tibetisztika

Dél-kelet ázsiai tanulmányok (indonéz, thai, vietnami)

Távol-Kelet

japanisztika

koreanisztika

sinológia

Keleti vallások kutatása:

egyiptomi vallás, mezopotámiai vallások, zsidó vallás, keleti kereszténység, iszlám, zoroasztrianizmus, konfuciánizmus, taoizmus, buddhizmus, lámaizmus, hinduizmus, sámánizmus, sintoizmus, afrikai népek vallásai.

A keleti tárgyú magyar nyelven írt művek esetében a Keleti Gyűjtemény teljességre törekszik.

Szépirodalom:

- klasszikusok és neves kortárs szerzők művei eredeti nyelven;
- fordítások (minden magyar fordítás, ill. a legjelentősebb művek európai nyelvekre történt fordításai /ez utóbbi válogatással/);
- kiemelkedő nem keleti nyelvű alkotások keleti nyelvre történt fordításai (válogatással).

A fenti témákban a Keleti Gyűjtemény a következő fajta műveket gyűjti:

keleti nyelvű kéziratok

könyvek

keleti nyelvű források

(régí könyvek, könyvritkaságok ill. modern szövegkiadások)

modern szakirodalom (keleti nyelven vagy világnyelven)

kéziratkatalógusok

tudományos folyóiratok

kiemelkedő értékű hagyatéki gyűjtemények

térképek (a térséggel foglalkozó történeti, földrajzi atlaszok)

CD-k (korlátozott: elsősorban nagy keleti enciklopédiák)

2. Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye, valamint a Mikrofilmtár

A részleg elsősorban pályázati forrásból önállóan gyarapít, vagyis szerez be kéziratokat, régi könyveket. A tudós- és művész-hagyatékok esetében figyelembe véve az elnök és főtitkár 2009. évi rendelkezéseit, valamint a könyvtári szabályozást mely 2014. január 1-től hatályos.

A kurrens anyagot (pl. segédkönyveket) a Gyűjteményszervezési Osztály segítségével szerzi be.

HAGYATÉKBEFOGADÁSI SZABÁLYZAT

1. Általános rész

- 1.1. A Magyar Tudományos Akadémiáról (a továbbiakban: Akadémia) szóló 1994. évi XL. törvény 23. § (9) bekezdése kimondja, hogy „az Akadémia működésének és fejlesztésének elősegítésére – tulajdonába kerülő – adományokat, támogatásokat fogadhat el”.
- 1.2. Az adományokról, a támogatásokról, a hagyatékok befogadásáról és kezeléséről az Akadémia Alapszabálya 42. § (3) bekezdésének e) pontja, az 58. § i) pontja, a 67. § (1)–(3) bekezdése, és az Akadémia elnöke 22/2010. (IX. 10.) számú határozatának mellékletét képező Vagyongazdálkodási és Vagyonhasznosítási Szabályzat rendelkezik.
- 1.3. A Vagyongazdálkodási és Vagyonhasznosítási Szabályzat VII. 7.8. pontja szerint „könyvritkaságokat, értékes könyveket, kéziratokat, ősnymtatványokat stb. az Akadémia Könyvtára főigazgatójának igénye alapján az Akadémiai Könyvtár részére kell átadni”.
- 1.4. Mivel a Vagyongazdálkodási és Vagyonhasznosítási Szabályzat VII. 7.8. pontja nem részletezi az MTA Könyvtár és Információs Központ (a továbbiakban: MTA KIK) szakmai feladatait a befogadási folyamatban, az ezzel kapcsolatos elveket és tennivalókat jelen szabályzat rögzíti.

2. A kézirat- és könyvhagyatékok befogadásának elvei

- 2.1. Az Akadémia tulajdonába kerülő hagyatékok részét képező régi és modern könyvek, illetve eredeti kéziratok befogadásának előkészítésére (felmérés, értébecslés), befogadására, feldolgozására, őrzésére, és a kutatók számára hozzáférhetővé tételére az Akadémia elnöke az MTA KIK-et jelöli ki.
- 2.2. A jelen szabályzat hatálya általában az MTA KIK-re, és különösen az MTA KIK Gyűjteményszervezési Osztályára, Keleti Gyűjteményére, és a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteményére terjed ki. A jelen szabályzat hatálya nem terjed ki az MTA KIK-nek vagy szervezeti egységeinek ajándékként vagy megvásárlásra közvetlenül felajánlott, illetve az ezekhez rendszeres, tervezett gyarapítási tevékenységük során bekerülő kisebb hagyatékokra, melyek befogadásáról az MTA KIK érintett szervezeti egységeinek belső szabályzata rendelkezik.
- 2.3. Az Akadémia elnöke a 2.1–2. pontban részletezett feladatok elvégzésére az MTA KIK alábbi szervezeti egységeit jelöli ki:
  - A hagyatékokkal az Akadémia tulajdonába kerülő 1850 utáni magyar és 1800 utáni külföldi könyvek befogadása, feldolgozása, a Gyűjteményszervezési Osztály feladata, őrzését, és a kutatók számára hozzáférhetővé tételét a Tájékoztató és Olvasószolgálati Osztály biztosítja.
  - A hagyatékokkal az Akadémia tulajdonába kerülő 1850 előtti magyar és 1800 előtti külföldi – a magyar nyelvre és irodalomra, a magyar történelemre, a magyar tudomány- és művelődéstörténetre vonatkozó – nyomtatványok, illetve az Akadémia történetét, egykori és mai tagjainak életét, szakirodalmi, magán- és közéleti tevékenységét dokumentáló, továbbá minden, a magyar kultúra szempontjából jelentős eredeti kézirat befogadása, feldolgozása,

őrzése, és a kutatók számára hozzáférhetővé tétele a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye feladata.

- A hagyatékok részeként az Akadémia tulajdonába kerülő keleti nyelvű, és/vagy orientalisztikai tárgyú illetve vonatkozású régi és modern könyvek, valamint kéziratok befogadása, feldolgozása, őrzése, és a kutatók számára hozzáférhetővé tétele a Keleti Gyűjtemény feladata.

3. A kézirat- és könyvhagyatékok befogadásának szabályai

- 3.1. A könyvek és kéziratok befogadása az Akadémia elnökének, illetve átruházott hatáskörben az MTA KIK főigazgatójának jóváhagyásával történik. A könyveket és kéziratokat mind ajándékozás, mind vásárlás esetén a gyűjtőkör szerint illetékes szervezeti egységek vezetői és a feladat elvégzésére kijelölt munkatársaik mérik fel.
- 3.2. A befogadásra szánt könyvekről és kéziratokról írásbeli szakvélemény készül. Az MTA KIK főigazgatója ennek ismeretében fogalmazza meg a befogadásra vonatkozó javaslatát, amelyet jóváhagyásra az Akadémia Vezetői Kollégiuma elé terjeszt.
- 3.3. A kézirat- és könyvhagyatékok befogadásának menetét az MTA KIK alábbi szabályzata részletezi.

4. A kézirat- és könyvhagyatékok befogadásának menete

- 4.1. Hagyatékok kétféle módon kerülhetnek az MTA KIK állományába:
  - a) ajándékozás (személyes felajánlás vagy végrendeleti meghagyás) révén;
  - b) vásárlás útján.
- 4.2. Hagyatékok befogadásának menete
  - 4.2.1. Ajándékozás

Az osztályvezető vagy az általa kijelölt munkatárs szakvéleményt készít az ajándékozásra felajánlott hagyatékról, és azt elbírálásra az Akadémia elnökének megbízottja, az MTA KIK főigazgatója elé terjeszti.

Ha a főigazgató

    - a) hozzájárul a hagyaték befogadásához, az ajándékozó *Ajándékozó nyilatkozatot* tölt ki (lásd 1. sz. melléklet),
    - b) nem járul hozzá az ajándékként felajánlott hagyaték befogadásához, az MTA KIK érintett szervezeti egységének osztályvezetője írásban értesíti erről az ajándékozni szándékozót.

Ha az ajándékozó eláll ajándékozási szándékától, a hagyatékról készült szakvélemény elkészítésének díját köteles megtéríteni. A díj összegének megállapításánál a mindenkori közalkalmazotti bértáblát kell alapul venni, az óradíjat ennek alapján kell megállapítani (a felmérést végző közalkalmazott besorolási havi bére/170).
  - 4.2.2. Vásárlás

Az eladó *Vételi felajánlási úrlapon* vételi felajánlást tesz, melyben nyilatkozik arról is, hogy a hagyaték tulajdonjoga fölött ő rendelkezik (lásd 2. sz. melléklet).

Az osztályvezető vagy az általa kijelölt munkatárs szakvéleményt készít a megvásárlásra felajánlott hagyatékról, és azt elbírálásra az Akadémia elnökének megbízottja, az MTA KIK főigazgatója elé terjeszti.
- 4.3. Feldolgozás

- 4.3.1. Az MTA KIK érintett szervezeti egysége átvételi elismervénnyel igazolja az ajándékba kapott vagy megvásárolt könyvek, kéziratok átvételét, és az ajándékozót vagy eladót írásban értesíti az állományba vétel megtörténtéről (pl. a növedéknapló-számról).
- 4.3.2. Az állományba vétel megtörténte után az MTA KIK tulajdonába került hagyatékot az érintett szervezeti egység osztályvezetője által kijelölt munkatárs a belső feldolgozási szabályok szerint rendezi (szükség szerint selejтеzi stb.), feldolgozza (jelzeteli, pecsételi, katalogizálja stb.), és az MTA KIK elektronikus katalógusában a kutatók számára elérhetővé teszi.
5. Az MTA KIK fenntartja magának a jogot, hogy külön megállapodás hiányában a tulajdonába került hagyatékokat saját ütemterve szerint dolgozza fel.
6. Az MTA KIK hagyatékot letétként nem fogad el.
7. Kiegészítő megjegyzések
Az ajándékozó vagy eladó kérésére az MTA KIK a hatályos jogszabályokat figyelembe véve külön megállapodásban rögzítheti a tulajdonába került hagyatékok kutatási feltételeit (zárolás, korlátozott vagy teljes hozzáférés stb.).

[Handwritten signature]

FONTOS JOGSZABÁLYOK

A Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény és az ahhoz kapcsolódó Alapszabály 75. § rendelkezik a Könyvtárról

Az MTA elnökének 27/2012. (IX.24.) határozata „a tudományos művek nyílt hozzáférésű közzétételének irányelvei”

1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről (63. § értelmében a Könyvtár országos tudományos szakkönyvtár)

22/2005. (VII. 18.) NKÖM rendelet a muzeális könyvtári dokumentumok kezelésével és nyilvántartásával kapcsolatos szabályokról

30/2014. (IV. 10.) EMMI rendelet az országos múzeum, az országos szakmúzeum, a nemzeti könyvtár, az országos szakkönyvtár és az állami egyetem könyvtárának kiemelt feladatairól

60/1998. (III. 27.) Korm. rendelet a sajtótermékek kötelespéldányainak szolgáltatásáról és hasznosításáról

73/2003. (V. 28.) Korm. rendelet az Országos Dokumentumellátási Rendszerről

MTA KIK - Hagyatékbefogadási szabályzat

FÜGGELÉK

I. Az ODR tájékoztató kiadványa számára készült összesítés (2005. június 14.)

Az ODR-tagkönyvtárak gyűjtőköre könyvtárak szerint		
A könyvtár neve	Gyűjtőköre (általános/szak)	A fő gyűjtőkörben gyűjtött szakterületek
29. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára	nyelv- és irodalomtudomány (ebben a szakban országos feladatkörű szakkönyvtár, tudományos könyvtár)	klasszika-filológia, romanisztika, anglisztika, germanisztika, szlavisztika, bizantológia, magyar nyelv- és irodalomtudomány
	ókortudomány (ebben a szakban országos feladatkörű szakkönyvtár, tudományos könyvtár)	a klasszikus (görög-római) ókor története
	orientalisztika (ebben a szakban országos feladatkörű szakkönyvtár, tudományos könyvtár)	turkológia, arabisztika, asszirológia, iranisztika, tibetológia, hebraisztika, mongolisztika, sinológia, japanisztika, egyiptológia, stb.
	tudománypolitika, a tudományos munka szervezése (ebben szakban országos feladatkörű szakkönyvtár, tudományos könyvtár)	kutatásszervezés- és irányítás
	Tudománytörténet	a természet- és műszaki tudományok története
	„Academica”	A külföldi tudományos akadémiák, tudós társaságok és országos tudományos irányító szervek működésére vonatkozó kiadványok

Melléklet 1.,

Ajándékozási nyilatkozat

Alulírott, ... (cím: .....
.....) a mai napon a Magyar Tudományos Akadémia KIK Kézirattár és Régi
Könyvek Gyűjteményének ajándékozom az alábbi dokumentumokat:

1)

2)

Kijelentem, hogy a felsorolt dokumentumok fölött tulajdonjoggal rendelkezem.

Budapest, év. hó, nap.

aláírás

A felsorolt dokumentumok átvételét a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára
Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye részéről igazolom.

Budapest, év. hó, nap.

osztályvezető

Melléklet 2.,

Vételi felajánlás

Alulírott, ... (cím: .....
.....) a mai napon a Magyar Tudományos Akadémia KIK Kézirattár és
Régi Könyvek Gyűjteményének vételre felajánlom az alábbi dokumentumokat:

1)

2)

Kijelentem, hogy a felsorolt dokumentumok fölött tulajdonjoggal rendelkezem.

Budapest, év. hó, nap.

aláírás

A felsorolt dokumentumok átvételét a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára
Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye részéről igazolom.

Budapest, év. hó, nap.

osztályvezető